СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXI. Число 273. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 22. падолиста, 1923. VOL. XXXI. No. 273. Jersey City, N. J., Thursday, November 22, 1923. THREE CENTS

ОПОЗИЦІЯ ПРОТИ ПРОЄКТУ МЕЛОНА ПОЧИНАЄТЬСЯ

ВАШІНГТОН, 20. падолиста. — Сенатор Брукгарт, один з провідників фармерського блоку, заявив по своїм приїзді до Вашінгтону, що він буде вести боротьбу проти проєкту секретаря скарбу Мелона про обниженнє особистого доходового податку. На його думку, з якою відай погоджуються другі члени фармерського блоку, проект Мелона не дописує в тому, що він за мало обнижає податки від низьких доходів, а зате фаворитує великі доходи.

ЗАПОВІДАЮТЬ БОРОТЬБУ МЕЖИ СЕНАТОРОМ ДЖАНСОНОМ ТА КУЛИДЖОМ

ВАШІНГТОН, 20. падолиста. — Президент Кулидж мав заявити, що він не уступить сенаторови Джансонови, котрий зголосив свою кандидатуру на уряд президента з републиканської партії, але буде вести боротьбу в кождім стейті за своє іменованнє.

НЕ ХОЧУТЬ ДОПОМИНАТИСЯ ДОВГУ ВІД ФРАНЦІЇ

ВАШІНГТОН, 20. падолиста. — Урядники департаменту стейту та скарбу висказуються проти проекту сенатора Смута, щоби департамент стейту вислав до Франції та других европейських держав пригадку про военні довги супроти Злучених Держав. На сьому становищи, ворожім до проєкту Смута, має стояти теж і більшість сенаторів.

ЗАСУД ЮНІЙНОГО ОРГАНІЗАТОРА НА ТЯЖКУ ВЯЗНИЦЮ

НЮ ГЕЙВЕН, Конектикат, 20. падолиста. — Ернеста Шляйфера, юнійного організатора, котрого лава присяжних суддів признала колисьтут винуватим за безправну страйкову агітацію та намовлюваннє до насильств, засудив суд на півчетверта до пяти літ тяжкої вязниці.

ВІЙСКА ЗЛОМИЛИ ПОВСТАННЯ ТУБИЛЦІВ НА ФИЛИПИНАХ

МАНІЛЯ, Филипинські Острови, 20. падолиста. — Американські війска побили повставших сірняків. Провідник повстанців утік в глибокі гори. Генерал Вуд, губернатор островів, складає вину за повстаннє на Филипинців, а саме на їх брак такту в захованню супроти тубилців.

ОТВИРАЮТЬ РАДІОВЕ ПОЛУЧЕННЄ МЕЖИ АМЕРИКОЮ ТА АНГЛІЄЮ

НЮ ИОРК, 20. падолиста. — В неділю буде відкрите безпосереднє полученнє радіом (бездротним телефоном) межи Злученими Державами та Англією. Полученнє має бути заведене в такий спосіб, що наперед один Американець буде говорити свою промову до англійської публики, а на другий день один Англієць буде говорити до американської. Першим американським промовцем буде відай фабрикант Генрі Форд.

СЕНЗАЦІЙНІ ВІДКРИТТЯ В ПРОЦЕСІ ЗА ДИПЛЬОМОВІ ОБМАНИ

ГАРТФОРД, Конектикат, 20. падолиста. — Підчас дальших переслухань свідків у справі надавання шахрованих лікарських дипльомів вийшло на верха, що сі обманьства мали часто фатальні наслідки для хорих, що вдавалися до таких докторів. В одному случаю такий лікар з фальшованим дипльомом дав жовнірови так богато етеру, що сей помер. В иншім случаю другий того рода лікар робив просту операцію пальця з таким наслідком, що хорий від сього помер. Таких смертельних случаїв мало бути немало. Тепер стейтовий уряд старається дістати на суд всіх тих „докторів", розсипаних по всім просторі Злучених Держав.

ПЕРЕД СВЯТАМИ

НЮ ИОРК, 20. падолиста. — Федеральний прогибіційний уряд довідався, що здовж побережа стейту Ню Джерзі та Лонг Айленду вештається сім великих пачкарських кораблів, збираючися висадити на беріг Злучених Держав величезний ладунок „святочних напитків".

НА ВИКОНУВАННЄ ПРОГИБІЦІЇ

ВАШІНГТОН, 20. падолиста. — Прогибіційне бюро подало до публичного відома свій річний рахунок, який воно предложить слідуючому конґресови до ухвалення. Бюро домагається на слідуючий рік признання йому 10 міліонів долярів на виконуваннє прогибіційного закона.

ОБМАНЬСТВА НА ТЛІ ПРОГИБІЦІЇ

НЮ ИОРК, 20. падолиста. — Федеральний прокуратор обжалсвує місцевого адвоката Штайнберга, що він обманув федеральний уряд на 748,000 долярів, які він повинен був заплатити урядови яко податок за горівку, що перейшла через його руки в торговлі.

ДИКЕ ВБИЙСТВО ДИТИНИ

НЮ ИОРК, 20. падолиста. — Нині найдено тут тіло півпята-літного хлопчини Ервінга Пікельного, котрий пропав ще дня 26. жовтня. Родичі та поліція припускали були, що хлопчина був захоплений злодіями, що вкрали його, аби відтак вимогти грошеву надгороду за випущеннє. В тому напрямі й ішли всі пошукування. Перше слідство над відкритим тілом показує, що хлопчина був удушений відай якимось збоченим або душевно хорим чоловіком. Тіло його відкрив робітник ґазової компанії, що пішов до пивниці одного дому, всего кілька кварталів від дому родичів дитини, шукати за причиною газової проточини.

ПРОСИТЬ ПРЕЗИДЕНТА О ДОПУЩЕННЄ ІМІҐРАНТІВ.

НЮ ИОРК, 20 падолиста. — Бувший конґресмен І. Сіґел віднісся до президента Кулиджа з письмом, в котрім просить його в імени людяности допустити до Злучених Держав всіх іміґрантів, задержаних на Елис Айленді через те, квоти з їх країв уже виповнені.

ДЕМОКРАТИ ХОЧУТЬ ЗЕРВАТИ З ГЕРСТОМ.

На нарадах провідників демократичної партії, що відбувається від кількох днів у Франч Лик Спрінґс, в Індіяні, кількох учасників нарад підняло думку повного зірвання партії з Вілієм Р. Герстом, відомими видавцем цілого ряду газет. Справи ще не рішили.

ТЯЖКІ КАРИ ЗА ГОРІВКУ.

Джордж Рейлон у Вінніпеґу нелеґально кулував горівку і за це дістався до суду. Сказав судді, що має ревматизм і тому потребував горівки. Державний прокуратор хотів, щоб його покарати на 50 долярів. Судля на це не згодився і перечитав вирок: "Двіста долярів або три місяці вязниці.

Марія Адамс продавала горівку в своїй хаті. Дістала двіста долярів кари.

Один ґотельник мав у себе на складі горівку. Дістав тисячу долярів кари.

Хоч отворені лікерові склепи в Манітобі, люде не годні відзвичаїтися від пачковання самогонкою.

ТРЕТА ПАРТІЯ РОСТЕ.

ОМАГА, Небраска, 20. падолиста. — Поступова Партія стейту Небраски рішила прилучитися до нової партії, зорґанізованої недавно в Шикаґо так званим комітетом сорок восьми.

Кандидатами сеї партії при президіяльних виборах можуть бути сенатор Ла Фолет або сенатор Бора або фабрикант Генрі Форд.

БОРОТЬБА ЗА ІСПИТИ.

Студенти Колумбійського університету в Ню Йорку, котрих професори питалися о думку щодо знесення іспитів, як за тим заявилися професори, приймили проєкт професорів прихильно. Тепер, однак, трастіси університету заявляють, що вони противляться проєтови та знесуть новину, хочби за цею заявилися згідно всі студенти і всі професори.

ЗАКРИТТЯ ТЕХНИКИ В КИЄВІ

Київська "Пролетарська Правда" з 1. липня ч. 562 подає, що на основі постнови ц. к. союзу робітників шкіряної галузі, шкіряна техніка, що була досі в Київі, зачиняється. Виникло питання про поворот до праці в підприємствах учнів, яких раніш послано до цієї техніки. Представник шкіряного тресту заявив, що не можна їх прийняти на працю через те, що їх свого часу вже замінено робітниками з біржі праці.

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ СТУДЕНТСЬКИЙ З'ЇЗД.

Колеґія головпрофосу визнала недоцільним скликання з'їзду студентів і запропонувала зорганізувати міські студенські конференції.

СВАРКА ЗА ПОЯС ГРОШИЙ

В місцевім суді в місті Монтреали, в канадийській провінції Квібеку, ведеться тепер дуже цікавий процес. Позиваючими та позовниками є Індіяни племени Ірокойсів. Предметом спору є пояс черепашок, званих "вомпам", які давні Індіяни вживали за гроші. Сей пояс подарували канадийським Індіянам Індіяни з тої части Америки, що нині становить північну часть нюйорського стейту, а дали її на знак заключення мира ще в 1667. році. Від того часу сей пояс находився в переховку в маленькій єзуїтській церковці серед Індіян, проти сього однак виступала одна партія Індіян, котра казала, що пояс є власностю Індіянів, а не Єзуїтів, і повинен бути переховуваний Індіянами, а не одною церквою, та до того ще білої раси. Боротьба, що вже не раз доходила до суду, розгорілася недавно ще більше, коли пояс з церкви пропав. Єзуїтська партія обжаловувала за крадіж двох провідників противної партії, з котрих один має 70, а другий 80 літ. Їх і поставлено на суд, хоча пояса ніхто не найшов, і навіть не бачив в руках обжалованих.

АНГЛІЯ ДАЛІ ПРОТИВИТЬСЯ „КАРАМ" НА НІМЕЧЧИНУ І НАВІТЬ ПОГРОЗАМ ПРОТИ НЕЇ

ЛОНДОН, 20. падолиста. — Англійський премієр Стенлі Болдвин і міністер закордонних справ лорд Корзон змінили зміст ноти, яку уложила аліянтська конференція амбасадорів, за згодою англійського амбасадора лорда Кру, і мала вислати до Німеччини.

Оба міністри працювали три години над зміною тексту ноти і зідтак переслали її наново конференції амбасадорів в Парижі.

В тутешних поінформованих кругах запевняють, що англійському правительству ходило о се, щоб не дразнити німецького правительства в теперішню важку хвилю Німеччини. З уваги на те вони усунули загрозу про накладаннє нових „кар" на Німеччину тепер або і в будуччині. Кромі того Англія домагається, щоб аліянтська контрольна комісія в Німеччині не мала жадного права приказувати німецькому правительству.

Значить, Англія не змінила свого становища і далі стоїть при своїм, годячись тільки на висланнє ноти до німецького правительства, яка одначе не буде мати майже жадного практичного значіння, бо Англія не годиться на серіозні погрози ані на виконаннє їх навіть тоді, якби Німеччна не задоволила і тих незначних домагань аліянтів, які вони мають висловити в наміреній оті.

Французький премієр Пуанкаре ще не має в руках англійської відповіди, але не офіціяльно він вже знає про неї і, як кажуть, з конечности годиться на англійське становище у відношенню до Німеччини.

Загалом, кажуть, Франція не хоче тепер висувати різко своїх домагань, аби проти-французький напрям не переміг при недалеких виборах до парляменту в Англії. Французи свідомі того, що колиб своєю необережностю причинились до того, то се відтак відімстилось би на них.

ОДИН КОМУНІСТ РОЗБИВАЄ ЗАСІДАННЄ НІМЕЦЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ

БЕРЛІН, 20. падолиста. — На нинішньому засіданню німецького парляменту соціялісти і консерватисти критикували політику канцлера д-ра Густава Штреземана.

Колиж уже Штреземан був готовий до промови, щоб дати відповідь на критику, несподівано сталась подія, яка розбила засіданнє парляменту.

Комуністичний посол Берман Реммеле зачав голосно кричати:

— Чому так богато війска в парляменті? Се не парлямент, а ґарнізон!

На се предсідатель парляменту Лебе візвав посла Реммеле, щоби вийшов із салі засідань, а коли сей наказови спротивився, загрозив, що війско його викине.

Одначе пос. Реммеле з того нічого собі не робив, а сидів далі і голосно відповідав президентови парляменту.

Міжтим канцлер Штреземан ждав і не міг діждатися спокою, щоби виголосити промову.

Предсідатель Лебе, не хотячи вводити війска до салі засідань парляменту, відложив засіданнє на одну годину, щоб дати змогу пос. Реммеле винестися самому. Однак він не хотів забратись, але, обложившись сендвичами й пивом, сидів самий в салі засідань парляменту. Він теж не дався переконати словами, і коли отворено наново засіданнє, він сидів на свому місци.

Тоді предсідатель Лебе порозумівся з канцлером Штреземаном і відложив засіданнє парляменту до четверга.

Пос. Реммеле постановив не піддатись волі президії, а боячись, що в четвер могли-б його не пустити до будинку парляменту, заосмотрився в накриттє, подушку і поживу і постановив остатись на місці до четверга.

НІМЦІ БЮТЬ ХРУНІВ

БЕРЛІН, 20. падолиста. — Сюди повідомляють з Гоннеф, в Ренщині, що там обурене населеннє убило 130 відокремленців, котрі, ідучи на руку Франції, працювали для відірвання Ренщини від Німеччини.

100,000,000,000,000-ОВІ БАНКНОТИ В НІМЕЧЧИНІ

БЕРЛІН, 20. падолиста. — З появою нових німецьких „рентових марок" давнійші німецькі паперові марки ще скорше стали летіти в пропасть. Вони вже майже цілком безвартні, але щоб добити їм ще якої вартости, друкується тепер поодинокі банкноти в дуже великих сумах. Давнійше ніхто був би навіть не подумав про се, а тепер 100-тріліонові банкноти стали дійсностю. За них ще день, два дні можна дещо купити, але і за сі небувалі цифрово суми поправді годі тут чогонебудь докупитись. Продавці знають, що і сі тріліони падуть в пропасть і не хотять навіть тріліонів, ані квадріліонів, ані квінтіліонів. Загалом тепер тут не тільки дорожня, але й небувала недостача товарів та артикулів поживи. Длятого дуже тяжко щонебудь купити навіть за добрі гроші і тому навіть добрими грішми треба переплачувати.

ПОМЕР ПРЕЗИДЕНТ НІМЕЦЬКОГО ДЕРЖАВНОГО БАНКУ

БЕРЛІН, 20. падолиста. — Тут помер сьогодня президент німецького державного банку Рудольф Гавенштайн на серцеву недугу.

Йому приписували, що се він спричинив спадок німецької марки. В день його смерти за доляра продавали 4 тріліони німецьких марок.

БІЙКА МІЖ РУМУНСЬКИМИ І ЖИДІВСЬКИМИ СТУДЕНТАМИ

БУКАРЕШТ, столиця Румунії, 19. падолиста. — В університеті в Яссах вибухли нові заворушення проти Жидів. У бійці побито тяжко 8 жидівських студентів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance fc: mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЗАДНИМИ ДВЕРМИ.

Уже два рази іміґраційні урядники Злучених Держав, не дивлячися на законні постанови, допустили до Америки іміґрантів з країв, котрих іміґраційні квоти були вичерпані. Жидівський письменник Занґвил, що недавно приїхав на короткий побут до Злучених Держав, говорив, що допущено їх тому, бо вони приїхали на американських кораблях, а американський уряд не хотів карати американських фірм та вже мусів допустити й тих, що приїхали на неамериканських кораблях. Се поясненнє відай не зовсім згідне з правдою, бо головним мотивом допущення було відай те, що тут ходило о людий, дуже милих американським богачам, а саме о учасників авантюр Колчака, Денікіна, Юденіча та Вранґля.

Власне тому ся справа обходить близько Українців. Фактом є, що російські аґенти, які займалися спроваджуваннем сих іміґрантів, випитувалися кождого іміґранта, прибувшого до Америки, якої він національности, а коли дістали відповідь, що він Українець, то жадали від них признання себе Москалем, грозячи в противнім разі сейчасовою депортацією. Звязані з тими аґентами федеральні урядники сповняли їх волю, немовби вони не були слугами Вуйка Сема, але слугами розваленого дому Романових.

Отсе поступованнє іміґраційних урядників замітне тим більше, що іміґраційний уряд оголошував, що мотивом його безправного допущення іміґрантів була гуманність (людяність). Як бачимо, під впливом своїх російських приятелів, котрим помимо всяких нещасть не вивітрів з голови ще царський імперіялізм, іміґраційні урядники завершили свій гуманізм тим, що відмовили Українцям право признаватися Українцями.

Тепер знова ті самі урядники заявляються за ще дальшим обмеженнем іміґрації. З їх захowання видно, що й на будуче вони хотілиб дивитися через палці на милих собі іміґрантів, приїзджаючих понад квоту. Проти таких нарушень закона та ще в користь московського націоналізму мусять Українці запротестувати.

ПЕРЕДВИБОРЧІ МАНЕВРИ.

Американські ґазети тепер повні вісток про проєкт обниження податків. Нема сумніву, що проєкт заслугує на близчу суспільну увагу, але не на такий розголос, з яким він стрічається. Заслугує на увагу, бо принесе певну полекшу американським податковцям і посередно відобється на торговлі та промислі, однак не заслугує на таку славу, якою його хочуть укоронувати приятелі теперішнього уряду, бо не принесе він дуже далеко йдучих полекш.

Тому причину розголосу для проєкту треба шукати не в самім проєкті, а поза ним, а саме в тих умовах, серед яких його піднесено. З них найголовнійше то наближаючіся президіяльні вибори. З огляду на них витягнено сей проєкт, з огляду на них йому надається такий розголос. Словом, теперішна адміністрація маневрує, щоби перед виборами станути в ролі оборонця американських податковців, а се, відомо, урядови легко зробити, коли він має за собою більшість в конґресі.

Другі політичні ґрупи не дають за виграну, і собі стараються заняти перед виборами як найвигіднійше становище. Кождий дивиться, звідки найліпше на ворога стріляти, кождий дивиться, якби попасти на верх, бо з гори все лекше бити противника, кождий приглядається, в якім стані амуниція...

Цікаві, примíром, заходи пенсилвенійського ґубернатора Пинша. Добувши собі добре становище через полагодженне вуглевого страйку, він почав дивитися за амуніцією, та думав, що ставленне прогибіційної карти поможе йому в політичній грі. Тактика Пинша покажеться відай, однак, двосічним мечем, бо републиканська партія не дуже то потягає хапати голими руками за таку ховзку справу, як прогибіція.

Цікава політика демократичної партії. Вона теж шукає за гарною боевою позицією та замовляє добірну виборчу амуніцію. З нарад провідників сеї партії кождого дня приходять вісти про те, що врадив сей ґенеральний штаб демократів. Идуть одного дня вісти, що він рішився заняти відай дуже популярне становище за прогибіцією, то знова рішився зискати прихильність католиків, Муринів та еміґрантів через отверту заяву проти Ку-Клакс-Клена.

На сьому ще не конець. Таких маневрів ще буде не один і не сорок, поки остаточно противники не займуть певних докладно означених позицій та не стануть себе острілювати на серіо.

НІМЕЧЧИНА І ЇЇ НЕДОЛЯ.

(Оригінальна допись „Свободи" з Відня).

—o—

II.

Коли Німеччина через своїх делеґатів підписувала в Верзалю подиктований її мировий трактат — була вона вже більше як пів року републикою. Вільгельм II-гий ще в падолисті 1918. утік враз з наслідником престола до Голяндії, поодинокі німецькі держави в короткій дорозі поскидували своїх суверенів. Та — як слушно зазначив чеський міністер Бенеш в своїм експозе у пражськім парляменті дня 30. жовтня с. р. — Німеччина ще своєї революції не покінчила. — На чім те недокінченнє полягає — він не сказав; очивидно однак в тім, що вона і решти своїх „батьків з божої ласки" не повиганяла а дібр їх на загальні державні цілі не позабирала. Вже основнійше поступила собі Чехія та бідна, обкроена Австрія — котрі бувшу цісарську родину Габсбурґо-Льотаринґів цілком вигнали з краю, а маєтки їх поконфіскували.

В Австрії ті маєтки призначено на інвалідів, що власне через нещасну політику тої родини утратили здорове.

А в Німеччині инакше: Сотки князів та князиків з пануючих донедавна родин з великими скарбами лишилося в краю, та інтриґують проти републики. Якже мож було лишати вовків серед отари?!

В Австрії покасовано титули не лиш князів, графів та баронів, але і звичайних екселенцій. — В Німеччині вся та бранжа далі чваниться своїми титулами та запоморочує голови ріжним богачам, бюрократам та офіцирам. Не диво, що там зорґанізувались цілі чорносотенні полчища, що цілком явно прямують до відновлення поодиноких монархій. Се відноситься передовсім до Баварії, що вибилась на перше місце під зглядом реакційности і протиреспубліканських стремлінь. Там на чоло держави поставлено реакціонера Кара, а за його мовчазним дозволом зорґанізував там якийсь Гітлер цілу ватагу узброєних „національних соціялістів". Соціялістами вони очивидно не є, але чорносотенцями чистої крови. Кар — де може демонструє своє нехтованнє зглядом розпорядків які приходять від центральної власти в Берліні і іде консеквентно до відорвання Баварії від державного звязку з Німеччиною. Се йому і не так трудно приходить, бо між Баварією а Прусами віддавна заходить суперництво та ріжні „разногласія", тим більше що Баварія є католицькою а Прусія — протестантською.

Найновійший спір повстав на тім тлі, що Кар зі своїм міністерством настановив над війском в Баварії без порозуміння з Берліном — осібного команданта, якогось Лоссова. Державний німецький командант ґенерал Сект наказав його усунути, та Кар не то, що не послухав, але ще й казав заприсягнути війско на послушеньство Баварії — а не Німеччині. Тепер стоїть власне на порядку дневнім політики центральних німецьких властий: що робити з Баварією? Як її привести до послушенства?

Бо покищо ті власти спробували своєї енерґії на кім иншім, — а то на Саксонії, де знову діесь цілком щось противного як в Баварії. В Саксонії істнувало власне до послідних днів міністерство соціяльно-демократично-комуністичне, а за ним стояла вильна воєнна орґанізація так званих „пролетарських сотень". Центральному урядови в Берліні було дуже ненаруку істнованнє такого краєвого крайного міністерства і воно скористало з деяких промов комуністичних міністрів та з одної комуністичної відозви — впрочім не походячої від тих міністрів і канцлер Штреземан вислав до Дрездена державного комісаря д-ра Гайнце, котрий усунув при помочи війска саксонського міністра-президента д-ра Цайґнера та й других міністрів. Се дуже обурило цілу німецьку соціяльну демократію, котра має також в центральнім уряді в Берліні своїх міністрів, і др. Гайнце постарався сей конфлікт в той спосіб зліквідувати, що зложив в Дрездені нове саксонське міністерство зложене з уміркованих соціяльних демократів.

Се не вистало однак соціялістам (с. д.) і їх парляментарна франкція (клюб) відбула 31-го жовтня засіданнє, на котрім ухвалено, що її міністри можуть полишитись у державнім правительстві лише під такими услівями:

1) що військовий стан виїмковий в державі буде знесений;

2) що державне правительство узнасть поступованнє баварського правительства за зломаннє конституції і поробить негайно проти нього кроки, яких в таких випадках вимагає конституція.

3) що о супокій і порядок буде піклуватися німецька охоронна поліція, а державна охорона (війско) буде виступати лише на бажаннє цивільної власти.

Така постанова соц. д. партії може довести до крізи в центральнім правительстві і до виступлення з нього ес-деків (с. д.), тим більше, що канцлер державний Штреземан стоїть на ставищі, що в так неспокійних часах годі зносити виїмкового стану. З другого боку есдеки мусять числитися з тим, що коли вони виступять з центрального уряду — то там запанує повна реакція, під котрою будуть мусіли есдеки немало натерпітися.

Позістаннє есдеків в центр. уряді є однак тим більше можливе, що той уряд хоче тепер забратись енерґічно і до Баварії, котра вже занадто собі позваляє. Впрочім не лиш есдеки, але і другі поступові партії напирають на берлінське правительство, щоби зліквідувало баварську авантуру. Се однак так скоро не піде, бо тимчасом Гітлер мобілізує свої полчища, на чолі котрих має станути також того рода ватажко Ерґарт, що перед кількома місяцями утік з тюрми в Ляйпціґу. Ті чорносотенні банди наближаються вже до границь Тірінґену, через котрий то край мусять перейти, коли хотять дістатися до Берліна.

Одним словом домашня, горожанська війна стоїть за плечима а наслідки такої війни можуть бути прямо страшні. Вже і була прелюдія до тої війни, і то дуже крівава — в Гамбурґу, де повстали комуністи, але справу з великими стратами програли. Як і всюда в таких справах, так і тут не обійшлося без підмов, обіцянок і грошевої підмоги з боку російських большевиків.

Щоди конфлікту з Баварією — то ще не знати чи прийде від разу до ужиття зброї, чи держава схоче в инший спосіб покарати бунтуючуся свою частину. Є проєкти, щоби зірвати з нею залізничу та почтову комунікацію, та щоби здержати плату для баварської частини державної охорони (війска).

Будь що будь — справа інтересна хоч дуже сумна для такої держави, котру ще перед 10 роками уважано за взір солідарности та могучости.

Однак найбільшою раною Німеччини — се все ще рурська область. Вона все ще обсаджена Французами (від січня с. р.), а хоч центральний німецький уряд видав приказ здержуючий пасивну резистенцію і всяку саботажу в тій области, то Французи і не думають звідтам рухатись. Їх ціла злочинна робота обчислена на те, щоби Німеччину цілковито знищити економічно а політично розбити на части так, як се було за часів „райнського союза".

Французи уже на підставі верзайського договору обсадили т. зв. „райнську провінцію" на лівім березі Райну, а при помочи своїх золотих франків зискали собі пачку хрунів з якимсь Дортеном на чолі, котрі оголосили „райнську провінцію" за самостійну державу, відірвану від Німеччини. А німецька поліція не може нічого на се зробити, бо Французи її завчасу розброюють, коли де має бути така самостійницька маніфестація. Розбиттє Німеччини на части, знищенне її добробуту, а передовсім її валюти — отсе діявольський плян Франції, польської опікунки, — а нашого тяжкого ворога!

Лише Франції має завдячити Німеччина, що **за одного стейтового доляра мусить заплатити аж 130 міліярдів німецьких марок!** Коли подорожний їде з Австрії до Німеччини і в Пассав переступає границю, то фінансовий урядник питає його: „чи не маєте при собі більше як двайцять біліонів?" А знаєте чесні Читачі, що то за число? Се „два" а до того тринайцять нульок. То є: **20,000,000,000,000.**

Ось як виглядає пімста Франції в нулях.

Др. Кирило Трильовський.

Михайло Курах.

ЯК ПОВЕРНУСЯ...

Як повернувся з мандрівки
До рідної хати,
Мене стрінуть сусідонки,
Тай стануть питати:

— „Ой, де-ж бо ти, наш соколе,
Так довго барився?
Ой чого-ж ти, наш голубе,
Так дуже змінився?

В тебе голосок змінився —
І очи запали.
А без тебе, наш соколе,
Ми так бідували,

Що й сказать тобі не сила,
Що всі пережили.
Прийшли Ляхи... Все забрали,
Решту запалили.

А людей в полон забрали,
Иниших знов побили,
Тай потяглись сами дальше,
Мов добре зробили.

...Твого батька вже немає,
Бо Ляхи убили...
Н недавно, ми матіньку
Твою схоронили.

Занедужала небога
Із горя тяжкого,
А все тебе виглядала
Із війни до дому.

Не діждалась бідненська,
Лягла відпочити.
— А як-же ти на руїнах
Оцих будеш жити?...

А я стану... Утру сльозу
На личеньку свому.
Ніхто-ж я повернувся
Із війни до дому?...

ЗАБУТА УСТАНОВА

Під такою назвою уміщує Бели характеристичний допис про одну з харківських поліклінік („Комуніст" із 9. травня 1923. р. ч. 996). Бели пише:

„Є установи, що дуже багато роблять, але мало шумлять. Їхня доля — нужденнє існування та смерть.

До таких забутих установ належить, між иншим, шкірновенерична поліклініка на Катеринославській вулиці ч. 32.

Лише кілька місяців тому ґубздрав урочисто відсвяткував її відкриття. Багато сказано тоді бучних слів."

І не лише сказано бучних слів багато, але треба гадати, знищено й масну вечерю, коли вірити тов. А. Курсові, авторові фахової розвідки про „Масну вечерю", видруковану в одному з чисел „Коммуниста", яких мені бракує.

Принайменні, в післяслівї до цієї розвідки, у статті під назвою „Після масної вечері" („Коммунист" із 23. червня ч. 1033) т. Курс приходить до свого остаточного безповоротного висновку:

„Всі ці масні вечері, якими грішить не лише Всеукрторгпром, нагадують ті величезні позолочені шильди, якими погані хазяї иноді вважають корисними оздобити свої підприємства".

Але повернемося до Бели.

Докладно описуючи корисну діяльність поліклініки на Катеринославській 32, Бели приходить до опису помешкання.

„Головний лікар показує мені поліклініку. 6—7 невеличких кімнаток. Мені тяжко докладно назвати промір цих кімнат, але „в переводі на оселю", сказав би, що в найбільшій можна було-б оселити четверо людей.

Тепер ця кімната служить передпокоєм. Чекаючи там, стоїть людей 35 пліч-о-пліч. Переважно селяни з околиць Харкова. Більшість обідрана — брудна.

Духота. Дихати нема чим.

З великими труднощами продираємось через стіну людей до сифілідольоґічного кабінету. Спиняємось у комірці, де, крім трьох лікарів, є ще 5—6 слабих. Так тісно, що лікарі ходять боком, а слабі примушені кінчати свою туалету в передпокою.

Теж саме діється в инших кімнатах, в жіночому відділі, у шкірному. До речі, у шкірному відділі переважає вовчук. Жахлива хороба, що повстає на ґрунті туберкульози шкіри, порозїдала всім носи. Перед вами не обличчя, а струпи.

— Нас женуть з помешкання, — скаржаться слабі.

— Мене женуть із двору, — каже хорий циган.

— Нема де їм дати притулок, — пояснює головний лікар, — бо в цілому місті нема ні одної горожанської койки для венеричних та шкірних слабих."

А це столиця У.С.С.Р. називається!

ВОЮВАЛИ, ПОКИ НЕ ДОВОЮВАЛИСЯ.

Як показують вісти з Тенесі, Алабами та Луизіяни, симпатії до Ку-Клакс-Клена починають там вже сильно падати. Тепер знова вже й самі Кленсмени доносять з Джорджії, що була місцем уродження сеї орґанізації, що й там публична опінія починає сильно звертатися проти політики Клена. Про подібний зворот доносять також з других південних стейтів, які здавна вважалися за головні підпори Клена. Про се саме засвідчувалиб теж невдачі Кленових парад в усіх місцевостях, де вони збиралися показати свою силу.

Виходилоби з того, що сила Клена починає поволи слабнути. Полудневі стейти перші дістали сю недугу, і перші з неї отряслися. Північні стейти пізнійше її набралися, і пізнійше з неї виздоровіють. Виздоровлення поступає природною дорогою, себто через побіду здорової думки над хорою уявою. Американський народ показує свій хлопський розум, котрим анґльо-саксонська раса так часто гордиться.

За здушеннем Клена не працювала ніяка спеціяльна орґанізація. Доперва тепер починають повставати такі орґанізації. Досі вся акція проти Клена велася доривочно, через ґазети, віча та збори. Вона не була злучена ані орґанізована. Така орґанізація покажеться відай злишна для самого Ку-Клакс-Клена але вона потрібна на те, щоби впоїти серед американського народа переконаннє, що до справи суспільних обставин треба йти відкрито й відважно публичною дорогою, бо хто стидається денного світла та йде поправляти суспільні недостатки, вбраний в каптур, той легко перемінитися може на суспільного ворога, на злочинця.

ОБЄДНАННЄ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ.

12. падолиста, 1923.

ЯК ЗБУДУЄМО УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ?

Відповідь на це дали нюйорські Січовики улаштовуючи величавий день 1. падолиста, а збірку в сумі 500.00 переслали на Боевий Фонд!

З признаннем треба піднести, що Січ ім. Б. Хмельницького в Ню Йорку зуміла приєднати до цього свята всіх нюйорських Українців, всі громади, всіх громадян ріжних політичних поглядів.

Осьщо пишуть Січовики:

В залученню пересилаємо чек на 500.00 призначених на Боевий Фонд, зібраних на падолистовім святі, яке відбулося в Ню Йорку 4. падолиста, заходами Січи ім. Б. Хмельницького сотні, при участи всіх українських Товариств і Орґанізацій міста Ню Йорку і околиці. — Задорецький, кошовий; **Фенчинський,** секр.

На цю велику жертву зложили слідуючі: Анна Чайка, К. Лисюк, І. Притка по $10.00; И. Ваврів, І. Карпець, П. Парада, М. Ниский, П. Лещух, М. Савчук, І. Федун, Василь М. П. Ганчарик по $5.00; М. Майчик $3.00; С. Абрамовська, П. Дембіцька, О. М. Коцко, П. Добрянський, С. Карпа, С. Могила, М. Ґула, Мик. Ґула, Ґригорій К., Анна Ґенеґа, І. Корбило, Маруся Возняк по $200; М. Яремишин, С. Малярський, Д. Сомко, П. Сокальчук, М. Панчишин, Д. Кравченко, Л. Розділський, І. Кравчук, Мик. Добрянський, Н. Ворона, О. Білоус, М. Л. Марія Оделська, П. Зятик, И. Омеля, П. Барила, В. Фиркир, В. Хрущ, В. Семчишин, С. Першин, В. Ґриновець, Н. Закалюжний, Т. Гуль, М. Крупка, С. Іваницький, Ф. Маленькі, Н. Н., П. Кузів, І. Малик, Анна Ґмитрик, М. Леліх, Т. Ґулька, Параскива Собаль Розалія Роківська, Мик. Стець, И. Собаль, Д. Тисліцкі, Марія Булавська, И. Лучко, І. Дощук, Н. Козіцький, В. Турмаш. Я. Дячук, Д. Усмак, П. Скиба, И. Городецький, С. Гаман, І. Антонів, Кася Брездень, П. Федорців, Ф. Стефанів, І. Приймак, І. Слободзян, М. Куліковський, І. Балко, М. Першин, Я. Мелета, Павлина Бемко, Анна Федун, Ю. Валяра, В. Сіврук, Анна Максимович, І. Брилинський, Марія Курмак, А. Нич, Ф. Рибак, С. Бздель, І. Добрянський, М. Жуковський, І. Смішко, П. Перей, В. Босий, А. Свитак, П. Піско, М. Костишин, К. Добрянський, М. Шевців, С. Вишневецький, І. Маланчук, Марія Сокирко, М. Януш, А. Б., Ю. Драгун, Д. Салабай, С. Назар, А. Колодій, В. Вислоцький, Марія Фурдик, П. Сторожинський, В. Куницький, П. Якимів, С. Наконечний, П. Маланчин, М. Висьович, М. Коцай, Д. Кузьма, П. Демчук, Р. Сташків, Н. Гладкий, Т. Скульський, С. В. Кушнір по $1.00; А. Савула, М. Галан, В. Дидина, „Щирий та не богатий", Н. Кламар, П. Стрембіцький по 50 ц., П. Редчук і С. Скодинський по 25 центів. Решту зібрано дрібними датками.

Отсим складаємо щиру подяку нюйорським Січовикам і всім нюйорським Товариствам за їх щиру працю а всіж жертводавцям подяку за їх так обильні жертви. Хай примір цей вкаже дорогу всім нашим громадам.

Лише працею дамо поміч нашим борцям! Лише працею зберемо Боевий Фонд!

Обєднанне Укр. Орґанізацій в Америці.

УКРАЇНСЬКА СПРАВА В БРАЗИЛІЙСЬКІЙ ПРЕСІ

Приїзд тумбудового польського човна, пів року реклямованого як найбільше чудо світа, і стріча Бразилійців з дійсними Поляками та пізнанне всеї польської брехні, а рівночасне пізнанне української душі в українськім Хорі Кошиця вплинули у значній мірі на відношенне ріо-де-жанейрської преси до українського питання. І саме на часі появилися у столичній пресі деякі статті, що є рефлектором у темряві, в якій губиться перед очима Бразилійців Україна і її дійсна душа.

І так ріо-де-жанейрський найповажнійший часопис "Корреіо да Манга" під д. 30. IX. ц. р. містить як передову величезну П. Карманського, перероблену Осипом Стефановичем (О. Шпитком) п. т. "Унуверситет в катакомбах", в якій з'ясована історія брутального гноблення Поляками змагань галицьких Українців до культури, яке врешті загнало півтора тисячки українських студентів університету на науку в підземелля (льохи) Львова і других тілько розкинуло по університетах середньої і західної Европи.

З [illegible] Хору бразилійська преса заговорила про Україну дуще. Заговорила, не з своєї вини, баламутно, помішавши Україну з Росією і український нарід з російським.

І так найоппулярнійша вечірня ґазета в Ріо "А Нойт" під д. IX. ц. р.

І статті "А алма да Раша" і додоатковим заголовкмо: "Ос цорос україніанос е ас суас цансоес" при найліпший волі розхвалити хор Кошиця не встерегла себе перед нісенітницями помішання "капусти з горохом" і понаписувала на рахунок України про Москові, а на рахунок Москви про Україну. — І треба було аж статті О. Стефановича в тому-ж "А Нойт" "А алма украіна" (Ем ном да вердад гісторіка), в якій автор справляє назву Україна, а відтак дає річеві інформації відносно расової і язикової окремішности і незалежности Українського народу і переказуючи побіжно історію нашого народу каже: "В ній (в українській поезії) дійсно від віків плаче замучена українька душа, яка сьогодня стогне в ярмі чотирох "цивілізаторів", Москалів, Поляків, Чехів і Румунів — ся душа, що у Східній Галичині, на Волині і др. тільки девять місяців втішалася незалежністю бо Французи, Англійці і Італійці сподали її цинічно в нове польське рабство, немовби Українці (найстраша і найкультурнійша славянська нація) були яким півдиким племенем." Автор кінчить свою замітку закликом: "Ідіть, шляхотні Бразилійці, і слухайте, а ваша думка відносно української нації, якої справедливої і святої справи я не перестану боронити ніколи, буде нам дуже а дуже мила".

Тай самий автор помісить у "Джорнал до Бразил" з д. 2. X. ц. р. довшу статтю п. т. "Не вмре Україна", викликану статтями двох найбільших сучасних поетів Бразилії, Ґастона Пенальва і Коельо Нетто, і тому зрефефруемо її аж після того, як читачі познайомляться з названими статтями в нашому часописі.

Г. Михалюньо.

ТЕРЕН

О, не садіть на їх гробах
Пахучих квітів ні калини,
А посадіть борцям Вкраїни
Колючий терен в головах.

Нехай росте він в незабудь!
Нехай живим він пригадає,
Що кождий, хто тут спочиває,
Пройшов свою тернисту путь.

Він символ муки і терпінь...
Та знайте: Шлях тяжкий, тернистий
У рай заведе променистий...
Кого з вас налякає він?

КИЇВСЬКА ЗАЛІЗНИЧА ПОЛІКЛІНІКА

Робітничий кореспондент М. Ґорінскій у „Пролетарской Правде" з 29. червня (ч. 560) пише таке про київську поліклініку ім. тов. Семашка, в залізничій кольонії на ст. Київ І-ий:

„З розпатланим волоссям, нервова й обурена підбігає до мене робітниця з бюлетенем у руці:

— Тов. Ґорінскій! Мене заражено! Урятуйте мене!

Робітниця стукає ногами, нервово плаче.

— Я маю внутрішню хоробу, в мене нерви, а вони що? Заразну коросту мені передали! Ой, рятуйте! — й робітниця, круто обернувшись, кинулась уперед.

Я затримав її за руку.

— У чім справа? Де заразили? Хто?

— Та всі вони, ті самі, в поліклініці нашій. Зараза, а не поліклініка! — зойкнула робітниця й побігла.

Мова йшла безперечно про поліклініку, імени тов. Семашка в залізничій кольонії на станції Київ І. пасажирський. Я й пішов туди.

Я знав цю поліклініку і навіть дещо з її історії. Погана історія! В „доісторичні" часи на місці поліклініки був 5. лікарський околодок.

Підходжу ближче. Навколо поліклініки тиняються недужі. Кого тут тільки нема.

Попухлі, висохлі, повязані та поперевязувані.

Плюють, хікікають, чухаються. Один в одного прикурюють. Сидять, лежать, поведінка між собою за пані-брата.

Одчиняю двері. Назустріч затхле, гниле повітря, дим тютюну, хрипота, й багато голосів, верещать як діти. Роздивляюсь. Асфальтова підлога брудна й заплювана. Вузьким коритарем не можна протиснутись. Старі й малі, головіки й жінки. стогнуть, плачуть, чекають цілими годинами прийняття — напхало їх сюди як оселедців у бочку.

І це називається осередок висококваліфікованої медичної допомоги! Неймовірно, але факт!

В одній кімнаті й на одному столі оглядають хорих на шкірні недуги й на внутрішні!

Біля венеричного кабінету юрба: чекають прийняття на комісію... А тут поруч... — десятки жінок із немовлятами на руках — стоять цілий день, чекаючи черги... Коли можна перейняти заразу...

А вона густим слоєм висить над усіма. Пробірається в легені. Лізе на сорочку. Навіть причаїлась у кабінеті лікарів."

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

Шаґін-Ґерай

ОПОВІДАННЄ З 16-СОТИХ РОКІВ.

(4)

— Вам правда осоружна, бо ви Лях... Нехай то не буде гарач. Але наш цар додумався тепер до того, що сума, яку Польща платить Кримови, на гарач достаточна. На упомінки замала. Як не хочете, щоби ми дратували ваш шляхоцький гонір, то замість гарачу платіть упомінки, але суму потрійну.

Жулкевскі аж вприв, почувши таке. З клопоту, що відповісти, висвободив його вартовий, що відхилив входову занавісу і сказав:

— Пане гетьман, воєвода Данилович просить на розмову.

— Ти тямиш мій приказ?! — гетьман крикнув так сердито, що вартовий поблід і відскочив пару кроків взад, бо Жулкевський вхопив зі стола пістолю і справив її до вартового.

— Не казав я, — гетьман кричав, — що не смієш нікого зголошувати?! Що по скінченій розмові сам вийду...

Гетьман був би може й випалив в груди неслухняного вартового, коли би між обох не всунувся Данилович.

— Тату! — промовив. — Він не хотів, але я знасилував його погрозами. Сталося щось таке нове, неожидане і важне, що на хвилю треба відкласти всі переговори і негайно скликати воєнну раду. Будьте ласкаві вийти до мене на пару слів.

Жулкевскі вийшов до Даниловича і оба відступили кільканацять кроків від намету.

— Маємо союзника, — сказав Данилович. — В нашім таборі клятий ворог кримського хана, Кантиміра і Турків.

— Хто то міг би бути?... Найбільший їх ворог Шаґін-Ґерай, але він в Персії.

— Він тут, в нашім таборі...

— То якийсь мантій...

— Не мантій. Його знає лично Балабан і один козак з моєї міліції. Шаґін-Ґерей має плян, котрий віддасть в наші руки цілий ворожий табор.

— Приведи його сюди.

— Він хоче бачитися з вами без свідків, ще й таких, як посли Алішаха.

— То веди мене до него.

— Але він поставив вступну умову, бо як каже, не хоче впасти в тенета. Він вже має слово моє і Балабана, що як не приймемо спілки з ним, то він буде міг безпечно відійти від нас.

Жулкевскі скочив, неначеб його оса вжалила.

— Як можна було бути таким необережним?! Давати таке слово без мого відома і дозволу.

— Без того слова він взагалі був би не зачинав розмови з нами і був би відійшов.

— Він має ваше слово, отже ваші голови в тім, як додержати його. Я зроблю се, що на мою думку є обовязком отамана армії і заступника польської корони.

Жулкевскі вернув до намету, попросив послів, щоби розгостилися, бо він на хвилю мусить відійти, і вийшов. Данилович повів його валом по східнім боці табору і зійшов з ним у низ в кущі, де їх дожидав Балабан з Шаґіном. Богдан і його чура відійшли на своє місце коло браду зараз тоді, коли до Шаґіна прийшов Данисловичь. Михайло Хмельницький вернув до гармати на окопі. Жулкевскі вислухав уважно цілий плян Шаґіна і його запевненне, що як стане ханом, то Кримці ніколи не нарушать границь Польщі і все дадуть поміч против буджацьких Татар і против Турка.

Гетьман взяв на бік Даниловича і Балабана.

— Сего Шаґіна неначе сам Бог прислав нам з неба. Я вже кінчив торги з Турками і Татарами. Я вже годився на мир, для Польщі, будь що будь, ганебний. Тепер заспіваю їм инакшої.

— Вдаримо на них? — спитав Балабан.

— Вдаримо, але не так, як загадав Шаґін. Вдаримо словами. Тепер відкину деякі їх домагання, на які я вже був згодився. Кромі того поставлю власні. Тепер вони змякнуть.

— Не розумію вас, пане гетьмане, — перебив Балабан. — Не скористаємо з пляну Шаґіна?

— Використаємо його особу,... його присутність в нашім таборі. Його... голову...

— Не второпаю!

— Бо всі ваші мисли звернені в один бік. А людські мисли таксамо, як очи. Дивишся лише в ліво, то не бачиш того, що дієся праворуч. Ви в сій хвили думаєте лише думками воєнного отамана. Не забувайте, що є ситуації, в котрих головний отаман мусить бути дипльоматом, котрий замість битися, робить мир. Голова Шаґіна спасе річ посполиту від мира, котрий крикуни назвалиб ганебним. Голова Шаґіна дасть річи посполитій мир користний і гоноровий.

— Не знати, чи на таке згодиться воєнна рада?

— Воєнна рада цілком не потрібна. Діло можемо полагодити в трійку, як тут стоїмо.

— Я обстаю при тім, щоби скликати воєнну раду, — сказав Балабан рішучо. — Як ні, то я з моїм військом піду на власну руку і на власний страх.

Данилович мовчав, бо був одної думки з Балабаном, а не хотів перечитись з гетьманом і тестем. Жулкевскі зміркував се.

— Добре, — сказав. — Скличте раду, але тільки головних отаманів. Я піду до послів сказати їм, щоби дожидали вислідy ради.

Жулкевскі вернув до свого намету, Данилович пішов скликувати раду. Балабан приступив до Шаґіна.

— Ви маєте моє слово і слово Даниловича. Жулкевскі не хотів обезпечити вас.

— Спасибі вам за сю пересторогу. Дальше й не говоріть. Я вже знаю, чим то заносить. Бувайте здорові.

— Ще не всьо пропало. Буде воєнна рада. Гадаю, що зломимо упір старого. На всякий случай знайдіть собі безпечне місце. Як воєнна рада одобрить ваш плян і як в нашім таборі для вашої особи не буде небезпеки, опівночи випущу тричі по дві ракети. Тоді зайдіть до мене. Мій табор при північнім кінци західних окопів.

Шаґін чкурнув в кущі, де зійшовся з Гарасимом, котрий провів його аж до коня. Балабан пішов на воєнну раду.

— Все те, що я вам вже прирік був, мушу перечеркнути, — Жулкевскі сказав послам Алішаха, коли вернув до свого намету. — Тепер відкидаю ваше жаданнє зруйновання пограничних городів і відкидаю гарач. Кромі того жадаю, щоби ви очистили з козаків Запороже, вступилися назад на Крим і заприсягли вічний мир з Польщею.

— То ми можемо відійти? — спитали посли збентежені і розярені такою відповідию.

— Я ще не скінчив. Не сердьтеся, бо як почуєте решту, самі скажете, що умови, які я вам даю, для вас користнійші, ніж все те, що ви від нас жадали. За такий мир, я... дам вам... Шаґін Ґерая.

Посли випулили на него очи. Хвилю мовчали, аж один розсміявся.

— Польські руки сягають аж до Персії?

— Він в моїх руках... Він в моїм таборі. В вашім таборі велика сила його прихильників... Ждуть нетерпеливо на наш перехід через Дністер.

— Не жартуєте?

— Як жартую, як не дам вам Шаґін Ґерая, то буде неважна наша умова.

— Що на таку злагоду скаже дерови загро Скіндер?... Кантимір?

— Як Скіндерови загрозите, що відійдете, то він змякне, бо знає, що без вас він проти мене не остоїться.

— Ми не маємо повновласти підписати таку злагоду. Не виключене, що Алішах згодиться на таке, як почує, що Шаґін в твоїх руках.

— То вертайте до Алішаха і перекажіть йому мої умови. З вами вишлю мого посла. Він розмовиться насамперед з Алішахом, потому зі Скіндером. Будьте ласкаві заждати хвилю в посольськім наметі.

Посли відійшли і до намету увійшов покликаний гетьманом теребовельський староста Петро Ожга. Гетьман побалакав з ним і відіслав його до татарських послів. До намету прийшли посли Скіндера, Аліаґа і Капіджі баша.

— Все те, що про умови мира я сказав вам раньше, відкликую, — промовив до них Жулкевскі. — Не тому, щоби я надумався взагалі відкинути згоду. Але сталося щось таке, що я мушу насамперед порозумітися з Алішахом, бо Кримці то наш найбільший клопіт. Нові умови мира з вашим султаном везе до Скіндера мій посол Ожга. Він за хвилю відіде з послами Алішаха. Ви, Аліаґо лишіться в мене, Капіджі нехай іде з Ожгою і верне до мене з відповідию Скіндера .. Згода?

— Коли не можна инакше, то нехай і так буде, — відповів Аліаґа.

Коли Жулкевскі прийшов до намету де зібралася воєнна рада, вже всі знали, в чім діло. Дасилович і Балабан не розказали товаришам тільки сего, що про все те думає сам гетьман. Тому велике було розчарованне і зачудуванне, коли промовив Жулкевскі.

(Дальше буде).

ДОПИСІ

МЕНЧЕСТЕР, Н. Г.

Посвячення прапору.

Не велика числом українська громада в Менчентер, Н. Г. постаралась показати в тутейшій місцевости перед Американцями, що та громада то, — Українці!

Перший знак то це, що на церковній стіні прибили вивіску синьо-жовту з написом „Українська Кат. Церков", тож саме і по англійськи.

Другий знак то вже великий, такий, що може ще і в цілій Америці такого знаку не знайдесь, а саме прапор українсько-народний, 6x9 ст. величини з чистого шовку, тризуб на обі сторони, а з верха на дручку лев. І той знак нашої слави зістав посвячений в неділю, 11-го падолиста с. р. Свячення довершив о. адмінстратор П. Понятишин, при асисті тутешнього пароха о. М. Неєвищука. При тій нагоді о. Адміністратор виголосив відповідну проповідь, а вкінци богослуження відправив панахиду за поляглих борців за тойже прапор. По набоженстві ціла громада, і братство литовське, котре дуже радо причинилось до вшанування так великого свята, разом з о. адміністратором відбули похід по вулицях міста.

Похід удався величаво; банда приґравала, прапор несли в народнім строю, духовенство, братства свої і чужі, потім жіноцтво і діти усі з відзнаками синьо-жовтими і з такимиж малими прапорцями, рівнож і з американськими; по середині велика таблиця з написом по англійськи про значінне того обходу. Можна було зауважити, як Американці відчитували ту напись, а найбільше любовались красов прапора, а коли вітер його розгорнув і маяв то неначе промовляв: — Пустіть мене в рідний край, там в неволи міліони наших братів та сестер, я хочу слави, але не такої як ви мені тут даєте, а слави побіди над ворогом, слави визволення міліонів свого народу з під гнету лютого і ненаситнього ворога.

Н. Плечій.

УПАДОК НІМЕЦЬКОЇ МАРКИ

Коли хто пришле 10.000 марковий банкнот, друкований тому шість літ, днесь уважаєся се лишень як жарт. Тому шість літ сей банкнот мав вартість $2.500, днесь один американський доляр рівнаєся біліонам німецьких марок. Повисше є знаменним прикладом, які сили економічні стягають денекотрі вартости на долину. Однак коли днесь дана особа пришле Вам бутельку Трінера Гіркого Вина, переконаєтеся що воно має тусаму вартість як і перед шести роками. Ужиєте його один раз а воно поділає на Вас з повним вдоволенням. Вартість Трінера Гіркого Вина незмінилося. Протягом 33 літ було лікарством, котре ніколи незаводило у випадках злого апетиту, затвердження, болів голови та инших симптомах жолудкових забурень. Нові клієнти пишуть нам в листах щирі подякования таксамо як наші давні клієнти. П. Юрій Кондаш пише нам з Tresckow, Pa., 30. жовтня 1923: „Я уживав Трінера Гірке Вино і переконався що воно є дуже добре. Маєте цілковите моє позволення до оголощення сего". Жадайте у аптикаря або доставці лікарств також Трінера Лагодитель Кашлю. Захолодження суть тепер на деннім порядку а воно є дуже добре лікарство на кашель і захолодження.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

БОФАЛО, Н. Й. Бр. св. о. Николая, від. 127 повідомляє, що надзвичайний мітинг відбудеться о 1. годині попол. в неділю, 25. падолиста в гали парохіяльній під ч. 308 Філмор Евню. На порядку нарад важна справа до полагодження. Буде приниматися нових членів без вступного. Кождий член ідучи на той мітинг, повинен привести зі собою нового члена. Не валяймось по чужих кутках а свій до свого. Неявившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. — Т. Кушка, предс.; Е. Тимкович, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Зоря, від. 69, повідомляє своїх членів, що місячний мітинг відбудеться в суботу, 24. падолиста о годині 8. вечером в гали У. Н. Дому під ч. 217-19 Іст 6-та улиця. Ваша присутність явитися на мітинг доконче пожадана і привести зі собою нових членів, та если маєте діти і хочете вписати їх до У. Н. Союза, то приведіть і забезпечіть їх. — О. Плескун, предс.; І. Вікарик, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Бр. св. Василія, від. 339 повідомляє своїх членів, що звичайний мітинг відбудеться в неділю, 25. падолиста о годині 2. пополудни в домі Укр. Громади на Савті, ч. 610 Савт Американ стр. Проситься всіх членів як найчисленнійше явитись, позаяк есть богато важних справ до полагодження. — І. Сорока, предс.; І. Сорока (с. Мих.), кас.; В. Скольський, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. Бр. св. о. Николая, від. 106 повідомляє, що звичайний мітинг відбудеться о годині 1.30 попол. в неділю, 25. падолиста в гали парохіяльній при Оклей і Райс ул. На порядку нарад важні справи до полагодження. Проситься всіх членів явитись на мітинг. Неявившийся член заплатить кару 25 цнт., а урядник 50 цнт. Буде приниматись нових членів до Братства і до У. Н. Союза без вступного. Є добра нагода для тих, що ще не належать до української організації. Вступайте в ряди У. Н. Союза. — М. Петрів, предс.; В. Грицків, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Б. Т.

„В ВОЛИНСЬКІЙ, ТИХІЙ СТОРОНІ..."

історичне оповідання з кінця XVIII. століття.

(Продовження)

(8)

— Ага! спіймали горобця! — говорив хичочучись Бараньскі. — Попе Городища, Олександре Бендерівський, я арештую тебе в імя пресвітної нашої річипосполівої! Ступай з нами!

— Завіщо?! куди? — спитав збентежений о. Олександер.

— Гі-гі, який святенький! Нічо біднятко не знає! — говорив насмішливо Бараньскі. — Ступай, шельмо, побачиш!

Священикови звязали рукі і вивели його до сіней. В кімнаті повстало велике замішання: жінки ахали, пани шуміли, хазяін немило вражений, що таке склалось у його хаті, вийшов за Бараньским.

— Пане-браце, скажи між нами, що таке сталося?

Бараньскі, приказав міліцінерам кріпко держати арештованого, потім вернувся з Ясіньским у гостинну.

— Ви, мої пани-браця — говорив він — веселились як добрі люде, і не знали, що між вами був грізний бунтівник і убійник. Він намовляв мужиків вирізати нас усіх від малого до великого. Другий Гонта!

Гамір у світлиці збільшився. Роздавались оклики: А безбожник, а здрайца! І ми ще приймали його, о горе!

— Ми запишемо це все на доказ вами цього злодія — говорив Бараньскі.

— Кохани пане-браце, останься з нами — просив господар. — Справа вже полагоджена, у нас є кріпкий арешт. Замкнемо там злочинця, а тимчасом будемо забавлятися. Сьогодняж вельканоц. Опісля відпічнемо. Ти уложиш протокол про все, що піп тут говорив і підеш кудибуде, треба.

Бараньскому сподобалася така рада. Чому не забавитися в крузі своїх братів? Він і Ясіньскі рішились остати в домі управителя до рана, а покищо замкнули о. Олександра в арешті і приказали міліцінерам пильнувати його строго.

* * *

Ковальчукови не вдалося випередити Бараньского. Він міг бути на час у Житинку, але його кінь попав на мості в діру і звихнув ногу. Тому Ковальчук запізнився.

Ніч була мрачна. Він пійшов сам розвідати, як мається справа. Побачив, що біля арешту, побудованого самітно поза панською огорожею, стояв на сторожі лише оден міліціонер.

— Вельможний пан капраль лише сам оден, а деж ваш товариш?

"Пан капраль" надувся й відповів:

— Що тобі, дурню, до мого товариша? Пійшов куди йому було треба. Забірайся, а ні то вдарю шаблею!

Ковальчук пійшов. Догадувався, що другий міліціонер забавитися. Так було дійсно. Міліціонер уважав, що двох їх для стороження одного арештанта, ще до того й попа, за богато. Просив товариша, щоби сам стояв на варт. а він тимчасом пійшов забавлятися у знакомий дім. Обіцяв перед ранком вернутися й принести за це товаришеві ковбаси й горівки.

Сердитий, що не всіпв перестерегти свого священика і вивести в дурні Дзюсу, Ковальчук посилав до всех чортів і міст і кобилу, і всіх і вся! Хотів ще цієї ночі вертати до себе до дому. Коли йшов ледви видною дорогою, наткнувся ногою на щось мягкого, що лежало впоперек дороги. Приглянувся близше і побачив — міліціонера!

Щаслива думка впала Ковальчукови до голови: він зняв із пяного військовий плащ, надягнув на голову його шапку, схопив шаблю і вернувся під арешт.

— Добре, що прийшов — говорив йому вартовий, думаючи, що то його товариш. — Мені вже надоїло стояти тут і слухати, як той піп у коморі вне свої "руске борухі". Тепер пійду і я трохи забавитись.

Ковальчук тільки у ждав цього. Як лише міліціонер відійшов, Ковальчук негайно взяв за роботу. Розбив заржавилий замок і війшов до комори.

О. Олександер престав співати псальми, злякався.

— Не бійтеся, панотчецьку, то я, Ковальчук.

— Відкіля взявся ти тут?

— Як узявся, так узявся. Не пора над цим розбалакуватися тепер. Я прийшов вратувати вас, втікайте зі мною. Є в мене і трімучому лісі тайна криївка, там ви сховаєтеся, а опісля — Бог милосердний!

О. Олександер надумувався. Кому життя не дороге? Він боровся сам зі собою. Вкінці сказав:

— Спасибі тобі, добрий чоловіче, але я не повинен ратуватися втечею. Хоча я втікну, але моя семя дістанеться в руки ворогів, будуть їх мучити і наносити їм ріжне безчестя. Вороги скажуть: "Колиб він не був винуватий, не втікав би, а старався би виправдати себе законно." Не лише мене, але все вкраїнське духовеньство назвуть бунтівниками. Я хочу виправдатися. Тиж знаєш, Ковальчук, чи намовляв когонебудь до якоїсь різні?

— Ей, отченьку, отченьку! Буде каяття, та воріття не буде!

— Наше життя і смерть у руках Всевишнього.

— Бог не хоче, щоби ми самі себе передавали ворогам на муки.

— Не можу, їй Богу не можу. Я хочу оправдатися, я не винен і мене виправдають!

Ковальчук бачив, що час даром минає і що йому самому грозить небезпека і Поцілювва у руку священика й вийшво із комори. З досади шпурнув міліціонерський плащ, шапку і шаблю перед дверми і счез у нічній пітьмі.

На досвіку міліціонери прийшли перед арешт і не знали що це, коли побачили на земле жовнірський одяг і розбитий замок. Колиж почули, що священик співає псальми, — вспокоїлися.

Вранці Бараньскі записав у письмі всі, на думку панів, проступні слова о. Олександра й виїхав із ним у супроти ескорти, з Житинка.

* * *

Вже було після св. Благовіщення. З землі добувалась зелена трава, на горбиках жовтілась стокроть. В лісах свистали дрозди, а жовтобрухи щебетали своє невмовкаюче: "Покинь сани, бери віз!" Рогата худоба виходила з хлібів вигріватися до сонця, вдихала свіжий воздух і йшла до ліса на пашу. Господарі ладили плуги й борони, виїздили в поле і зробивши хрест рукою над святою землицею, сіяли яре зерно.

І в затишній, спокійній Іванівці, де люде — як то кажеться жили як у Бога за дверми почалась весняна робота. Від раннього ранку Ганна з дівчатами була вже в огороді. Розсаджувала й обкопувала землею аґрест і малини. До неї прийшов і Сокільський. Добрі, невинні молодята мріяли про своє майбутнє життя-буття, про своє щастя. Бідні!...

У ворота хутора ввіходили дві жінки з палицями в руках. Певно, якісь убогі подорожні — подумала Ганна й вийшла поглянути.

— Мамо! бабусю! — скрикнула Ганна й кинулась у їх обійми. — Ви за чим сюди тай ще пішки?

— Ах, дитинко, приключилось велике нещастя. Батька арештували. Що тепер буте з нами? — Жінки плакали, аж заходились із жалю.

На плач жінок прибіг сюди й Сокільской. Коли дізнався про арештування о. Бендерівського, смуток придавив його серце. Та він став успокоювати жінок, старався рхозрадити нещасних але воно не вдалось йому. Він говорив, що в Польщі щейже не перевелись іще всі порядні люде, що луцький владика а навіть папа римський вставиться за священиком, зівсім нівинним, тому теж не слід тратити надії на увільнення о. Олександра.

— Що ти говориш, Василю, — викликнула, похитуючи головою, мати — яку повагу має сьогодня український священик у Поляків? Чи не чув то, що якийсь там пан у Ситні ограбив нашого свояка, о. Локацького, обдер його до сорочки і хотів цього вісімдесятилітнього старця бити різками. Ледви вдалося священикови викупитися грішми. Вони напевно стратять нашого батечка.

— Прошу вспокоїтися, — благав Сокільський — плач ніщор не поможе. Ось підждемо, коли вернеться дядько. Побачимо, що він скаже?

Старий Городиский вернувся під вечір із сійби. Йому розповіли все.

З люті почав старець скоро ходити по кімнаті, тупати ногами і викрикати: "А, то кара божа! Чи подуріли з тими бунтами? Бунти і бунти! Всідлати коней, поїдемо хочби на самого пана Стецкого! Скликати моїх людей!"

Та мало-по-малу старець успокоївся. Він зрозумів, що тепер уже тут силою ніщо не вдасться зробити.

Вони нараджувались довго. Постановили завчасу вивідатися куди вивезено о. Бендерівського. Потім треба буде робити заходи для звільнення о. Олександра.

Сокільський виїхав із Іванівки, а семя о. Бендерівського осталась під опікою старого Гордиского. В Городище вертатися їм було ні за чим і небезпечно. Там лише стара собаак вила перед розбитими воротами.

* * *

Дзюса вернувся з о. Олександром до Городища, ганьбив його до схочу, а вранці закованого в кайдани під ескортою міліціонерів вивіз до Овруча.

Староста Стецкі врадувався вельми, що невисний "рускі поп" вкінці, попався йому в руки. Одно лише лютило Стецкого, що з священиком не арештовано і його дочки, Ганни.

До Овруча привезено й инших арештованих із Городища. Їх розмістили в окремих комірчинах.

Сидячи в такій темній і брудній комірці, о. Бендерівський попав у задуму. Він розумів, що не легко йому спастися від лютого ворога. Але свідомість невинности всетаки вспокоювала його трохи, він говорив собі, що правда вийде на верх, він буде виправданий.

(Дальше буде).